



Covenant & Conversation



ת"וב
Jonathan Sacks
THE RABBI SACKS LEGACY

RABİ LORD JONATHAN SACKS'IN (ל"צ) YAZI VE ÖĞRETİLERİNDEN

TETSAVE ÖZET

Navi ve Koen

Tetsave *peraşası* sıra dışı bir özelliğe sahiptir: Şemot'un başından Devarim'in sonuna kadar üçüncü şahıs anlatımı çerçevesinde Moşe'nin isminin geçmediği tek *peraşadır*. Buna birkaç açıklama önerilmiştir. Bazıları bu durumu bu *peraşanın* Moşe'nin öldüğü haftaya rastlamasına bağlar. Başkalarına göreyse bu Moşe'nin "Yoksa, lütfen beni, yazmış olduğun kitabından sil" şeklindeki ricasıyla ilişkilidir. Bir başka görüş ise şöyledir: Moşe, Yanan Çalılık'ta Tanrı'nın çağrısını geri çevirdiği ve Tanrı'yı öfkeliendirdiği zaman, ilk Koen Gadol olma şansını ceza olarak kaybetmiş, bu mevki onun yerine Aaron'a gitmişti. Ve Tetsave *peraşası* Koenlik konusuna adandığı için Moşe'nin ismi burada yer almamaktadır.

Bu açıklamaların hepsi bir "yokluğun" üzerine odaklanmaktadır. Ancak belki de en basit açıklama, Tetsave'nin bir "varlığa" – Koen'in varlığına – adanmış olmasıdır.

Yahudilik, tek değil, iki manevi liderlik tipini tanıyor olmasıyla sıra dışıdır: Navi (peygamber) ve Koen. Peygamber her zaman hayal gücünü tetikleyen bir figür olmuştur. Erkek veya kadın bir peygamber gerçekleri iktidarın yüzüne vurur, krallara ve toplumlara meydan okur ve insanları adalet ve sadakate geri çağırır. Başka hiçbir dini sima, Yisrael peygamberlerinin – ki en büyükleri Moşe'dir – bıraktığından daha büyük bir etki bırakmamıştır.

Bunun aksine, Koenler daha sessiz figürler olagelmışler, siyasi tartışmada spot ışığının altında olmaktansa, *Mişkan'*da görev yapmışlardır. Ve yine de, Yisrael'in kutsal bir ulus olarak korunmasında peygamberlerden aşağı kalmayan bir rol oynamışlardır. Yisrael'e "bir Koenler krallığı" olma çağrısı yapılmıştır; ama peygamber olmaları beklenmemiştir. Evet, Moşe bir keresinde "Keşke Tanrı'nın tüm halkı peygamberler olsa" demişti, ama bu bir realite değil, dilekti.

Navi ile Koen arasında önemli farklar vardır: Koen'in rolü hanedanlığa bağlıdır. Babadan oğula geçer. Peygamberin rolü ise öyle değildir. Moşe'nin halefi kendi oğulları değil, öğrencisi Yeoşua olmuştur.

Koen'in rolü, makamıyla tanımlanmıştır. Kişisel veya karizmatik değildi. Bunun aksine, peygamberlerin her biri kendi kişilik ve tarzına sahipti. "Aynı tarza sahip iki peygamber olmamıştır." Koenlerin özel giysileri vardı; peygamberlerinse yoktu.

Koen'e gösterilmesi gereken onura dair kurallar vardır. Oysa bir peygamberin onurlandırılmasına dair buna benzer hiçbir resmi kural yoktur. Bir peygamberi onurlandırmanın yolu ona kulak vermektir.

Koen Bet Amikdaş'ta görev yapardı ve katı manevi saflık kurallarına göre yaşardı. Peygamber ise genellikle halkın bir parçasıydı: Moşe veya Amos gibi bir çoban ya da Elişa gibi bir çiftçi. Tanrı'nın sözü ona gelene kadar, dışarıdan görülebilen özel hiçbir niteliği yoktu. Koen, sessizlik içinde *korbanları* gerçekleştirirdi. Peygamber ise Tanrı'ya, sözü yoluyla hizmet ederdi.

Ayrıca Koenler ve peygamberler iki farklı zaman türünde yaşarlardı. Koen döngüsel zamana göre işlev görürdü – hiç değişmeyen günlük veya yıllık bir ritim söz konusuydu. Peygamber ise antlaşmasal zamana göre yaşar, tarihin her anının kendine özgü zorluklarına yanıt verirdi. Koen doğayı kutsal

kılmak için, peygamberse tarihe yanıt vermek için çalışırdı. **Koen, yapı, düzen ve devamlılığı temsil eder. Peygamber tutku ve değişimi temsil eder.**

Peygamber olmasaydı, Yahudilik bir tarih ve kader inancı olmazdı. Ancak Koen olmasaydı, Bene Yisrael ebediyet halkı haline gelemezlerdi.

Bu, Tetsave *peraşasının* başında güzelce ifade edilmektedir. Orada, Aaron ve oğullarına, kandilin sürekli yanmasını temin etmeleri emredilmektedir: “Bu tüm nesiller için ebedi bir kanundur.” Moşe – peygamber – ismini taşıyan beş kitabın dördünde başroldedir. Ancak Tetsave’de, sahnenin merkezini kardeşinin rakip varlığı tarafından gölgelenmeksizin bir kereliğine elinde tutan, Koenlerin ilki sıfatıyla, Aaron’dur. **Çünkü Bene Yisrael’in ruhlarındaki ateşi Moşe yakmışken, Aaron bu aleve göz kulak olmuş ve onu “ebedi bir ışığa” dönüştürmüştür.**



Şabat Sofrası İçin Tartışma Soruları

1. Bir toplum içinde Peygamber ve Koen’in rolleri birbirini nasıl tamamlar?
2. Hayatınızda önemli değişikliklerin meydana geldiği anların yanında rutin uygulamaları korumaya devam etmek sizin için nasıl bir deneyim oluşturuyor?
3. Tanah’ta farklı liderlik tarzlarının öne çıkarıldığı başka çiftler aklınıza geliyor mu? Aralarındaki dinamikten neler öğrenebiliriz?

Bir Ana Fikir

Yahudiliğin hem vizyona hem de istikrara gereksinimi vardır. Peygamberler meydan okur ve değişim için ilham verir; Koenler devamlılığı ve kutsal ritmi korurlar. Kalıcı bir toplum için hem ateşi yakanlara, hem de onu sadakatle sürdürenlere ihtiyaç vardır.



Peraşayı Keşfedelim

HAZIRLAYAN: SARA LAMM

RABİ LORD JONATHAN SACKS'IN ÖĞRETİLERİNDEN ESİNLENİLMİŞTİR



Kısaca Peraşa

Tetsave'nin Tora'da özel bir yeri vardır. Moşe'nin Şemot'un başındaki doğumundan, Tora'nın sonuna kadar, Tetsave, Moşe'nin ismini tamamen dışarıda bırakarak Aaron ve oğullarına odaklanan tek *peraşa*dır. Aaron ilk Koen Gadol'du ve gelecekteki tüm Koenler Aaron'dan gelmişlerdir.

Tetsave'de, Koen Gadol'un ve diğer Koenlerin özel giysileri, onların kutsiyete adanmaları ve Mişkan'da Menora'nın sürekli yanacak şekilde yakılması hakkında bilgi almaktayız. Bu noktada hâlâ Mişkan'a dair kanunların spesifik ayrıntılarının derinliklerine inmekteyiz.

Bazen tüm bunlar çok teknik bilgiler gibi görünebilir ve gerçekten de birçokları, günümüzde artık var olmayan bir Mişkan'ın nasıl oluşturulacağına ve orada nasıl ibadet edileceğine dair ince detayları ilginç bulmakta güçlük çeker. Ancak Rabi Sacks'ın bize öğrettiği gibi, öncelikli görevimiz, Tanrısal Mevcudiyet için bir yuva inşa etmektir. *"Mevcudiyeti'nin ellerinizin eserin üzerine yerleşmesi O'nun İsteği olsun."*

Tanrı bizim için bir yuva yaratmıştır. Bizim de O'nun için bir yuva oluşturmamız ne kadar da önemlidir! Rabi Sacks ayrıca şu saptamada bulunur: *"Bene Yisrael'in kutsal Mişkan'ı inşa ettikleri tüm süre boyunca aralarında barış hüküm sürmüştür, zira 'yaptıklarımız bizi şekillendirir'."*



Peraşı Aktivitesi

Ritim ve Enerji

İki gruba ayrılın: Koenler sabit bir ritim tutturalacak (alkış, masaya vurma, ayakları yere vb.). Peygamberler ise dramatik bir şekilde şarkılar veya *zemirot* okuyacak. İşin püf noktası nerede mi? Peygamberler ritme mükemmel bir şekilde uymalıdır. Eğer acele ederlerse veya yavaşarlarsa, Koenler duracak. Eğer Koenler tempoyu kaybederse, bu kez Peygamberler duracak. Her turdan sonra rolleri değiştirin. Koenler genel yapıyı oluşturur (sabit ritim). Peygamberler ise enerji ve tutku katar. Sözler olmadan, ritim anlamsız gelebilir. Ritim olmadan, sözler çarpışabilir ve çökebilir.

HER YAŞ İÇİN BİR HİKÂYE



İnsanlığın Işığı

1938 yılında, genç bir İngiliz borsacı olan Nicholas Winton, Prag'daki Yahudi sığınmacılara yardım etmek için kayak tatilini iptal etmişti. Avrupa çapındaki yıkıcı savaşın başlamasından bir yıl önceydi, ama tam olarak ne büyük bir tehlike içinde oldukları Yahudiler için açık bir hal almaya başlamıştı. Nicholas buna dayanamadı. "Bunu bir kere gördüm ve görmemiş gibi yapamam" dedi. Kendisini elinden gelen her konuda yardımcı olmaya zorunlu hissediyordu.

Başkaları Avrupa'daki büyük siyasi drama odaklanmışken, Winton sessizce ayrıntılar üzerinde çalışmaya koyuldu. Dokuz ay boyunca iş sonrasında gecelerini vizeler ayarlamaya, koruyucu aileler bulmaya ve çocukları trenlerle güvenli yerlere ulaştırmak için fon toplamaya ayırdı. Yaptıkları için herhangi bir övgü peşinde değildi; basitçe, titiz, mükerrer idari işler yoluyla insan yaşamının "kandilini" sürdürmeye çalışıyordu. Müthiş bir gizlilikle 669 çocuğun hayatını kurtardı, çünkü sessiz kalması onları güvende tutmasına yardımcı oluyordu. Bu yüzden elli yıl boyunca bunu kimseye – hatta eşine bile – anlatmadı. Sonra, 1988 yılında, eşi Grete çatı katında bir kupürler albümü bulunca Winton'un hikâyesi



gün yüzüne çıktı: Titiz çalışma, ayrıntılara verilen müthiş dikkat ve onun bu özeni sayesinde kurtarılan yaşamlar.

Hayatları kurtarılan 669 çocuk büyüdü ve hepsi kendi Yahudi ailelerini kurdu. Bugün 6000'den fazla kişi Sir Nicholas Winton'un yaptıkları sayesinde yaşıyor. Onun hayatı, her ne kadar peygamberliğe özgü ilham anları hayati önem taşıyorsa da, dünyayı gerçekte ayakta tutan ve insanlığın kandilinin sürekli yanmasını sağlayan etkenin, kendimizi iyiliğin ayrıntılarına "Koenlere özgü" bir istikrarla adamak olduğunu ortaya koyuyor.

Winton 2015 yılında 106 yaşına hayata gözlerini yumdu. Rabi Sacks onun hakkında şöyle yazmıştı: "Winton, İngiliz Schindler'di; hatta yaptığında özel hiçbir şey olmadığını düşündüğü, ne şeref ne de tanınmışlık peşinde olduğu için daha da etkileyiciydi. Hahamlarımız bir yaşam kurtarmanın tüm evreni kurtarmaya bedel olduğunu söylemişlerdi. Sir Nicholas yüzlerce evreni kurtardı. Bir ahlaki cesaret ve kararlılık deviydi ve dünya çapında Yahudi halkı onun yasını tutacaktır."

TORA İLE DİYALOG



Kartlar ve Sohbet

Kartlar ve Sohbet destelerimiz her *peraşa* için bir kart içermektedir. Kartın bir yüzünde Tora'dan, üzerinde düşünmek ve tartışmak üzere ilginç bir soru bulacaksınız. Diğer yüzde Rabi Sacks'tan, *peraşanın* üzerine yeni bir ışık tutacak bir fikri keşfedeceksiniz.

"Kardeşin Aaron'a, onur ve görkem için kutsiyet giysileri yap."

- Şemot 28:3

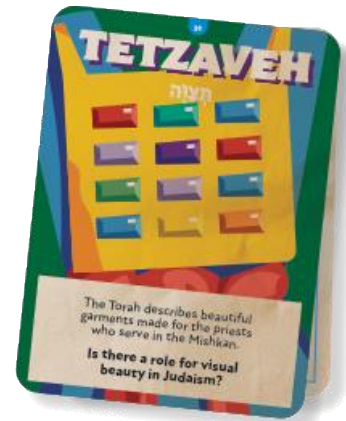
Tora, Mişkan'da hizmet eden Koenler için yapılan güzel giysileri tarif etmektedir.

SORU:

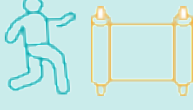
Yahudilikte görsel güzelliğin rolü var mıdır?

Rabi Sacks (Koren Sacks Humash'ta) buna bir cevap önerir:

"Yahudilikte Yahudi estetiğinin doğası... sanatın, daha yüksek bir amaç olarak Tanrı'nın onuruna adanması şeklindedir. 'Kavod - Onur' sözcüğünün Tora'da yalnızca Tanrı'ya ve Tanrı'nın Evi'nde görev yapan Koenlere atfediliyor olmasındaki ima budur. Yahudilik sanat uğruna sanata değil, Tanrı hizmetinde sanata inanır. Sanat, yarattığı bu dünyada var ettiği güzelliğin birazını Tanrı'ya bir adak şeklinde geri verir."



Kartlar ve Sohbet hakkında daha fazlası için <https://rabbisacks.org/cards-and-conversation> bağlantısını ziyaret edebilirsiniz.



Pratikte Peraşa

HAFTANIN MİTSVASI

Ner Tamid'i Korumak

(Şemot 27:20-21)

Aaron ve oğullarına Menora'nın kandillerinin sürekli yanmasını temin etmeleri söylenir. Bu *mitsva* manevi bağlantımızın ve geleneklerimizin dayanıklı doğasını simgeler ve bize devamlılık ve özenin derin önemini öğretir. Tıpkı Koenlerin fiziksel ışığı korumaları gibi, biz de mirasımızın manevi kandiline göz kulak olmaktan sorumluyuz. Bu da gelenek ve değerlerimizi aktif bir şekilde uygulayarak Yahudiliğin ışığının parlamaya devam etmesini temin etmek anlamına gelir.

Yahudiliğin büyük bir kısmı – inançlarımız, değerlerimiz ve yaşam şeklimiz – zaman üstü niteliğe sahiptir. En güçlü simgelerimizden biri, Ner Tamid (Daimi Kandil), yani “yanan ve tükenmeyen” ebedi ışıktır. Bu bizim hikâyemizin ve ebedi Tanrı'ya koparılamaz bir ilişkiyle bağlı ebedi bir halk olarak öz-anlayışımızın temel bir parçası olagelmıştır. Günler, yıllar, asırlar geçer; ancak Yahudilik ve Yahudi halkı kalır. – Rabi Sacks

PRATİK KONUŞALIM

Günümüzde bu ne anlama geliyor?

Bugün dünyadaki neredeyse her sinagoga gidin ve orada daimi kandili – *Ner Tamid'i* – *Ehal A-Kodeş'in* (Sefer Tora'ların saklandığı dolap) yanı başında yanarken göreceksiniz. Henüz bir Mişkan veya Bet Amikdaş'ımız olmasa da, Bet Amikdaş'ın bu ögesini sürekli hatırlamak için bir kandil yakar veya titreyen elektrikli ışıklar düzenleriz. Tanrı'ya yer açmak, hayatlarımızın 'kandillerini' – ilişkilerimizi, değerlerimizi, öğrenimimizi, cemaatte aldığımız aktif rolleri – tanımlamak ve onların sürekli bakım ve korumasını temin etmek demektir. Tüm bunlar, öne çıkmak, gereken çabayı göstermek ve istikrarlı olmakla ilgilidir.



Şunu Bir Dene

GENÇ ÖĞRENCİLER

Bu hafta içinde, size rahatlık duygusu veren bir aile geleneğini veya rutinini belirleyin. Ailenizle birlikte bu istikrarlı aktivitenin neden önemli olduğunu ve aile bağlarınızın korunmasına nasıl yardım ettiğini tartışın. Bu eylemlerin kendi evinizde “daimi kandilin” sürdürülmesine ne yönlerden benzediğini ele alın.

İLERİ DÜZEYLİ ÖĞRENCİLER

Hayatınızda “daimi kandil” – korumak için sürekli çaba ve özeni gerektiren bir şey – olarak kabul ettiğiniz bir taahhüt veya değeri tanımlayın. Bu kandili yanar halde korumanın zor görüldüğü bir zamanı düşünün. O kandilin sönmemesini temin etmek için bu hafta hangi adımları atabilirsiniz?



Katmanlı Öğrenim

Rabi Sacks'ın çeviri ve açıklamalarıyla Koren Sacks Humash'tan aktardığımız bakış açılarıyla, Tora'da adım adım ilerleyin. Her adım sizi biraz daha derine götürecektir ve tıpkı Rabi Sacks'ın öğrettiği gibi 'Sohbet olarak Tora'yı davet edecektir.

Güzel Efod



KATMAN 1: TORA'NIN METNİNE BAK - ŞEMOT 28:6

"וְעָשׂוּ, אֶת-הָאֵפֹד; וְהָב תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן תּוֹלַעַת שָׁנִי, וְשֵׁשׁ מִשְׁזֹר..."

KATMAN 2: RABİ SACKS'IN ÇEVİRİSİNİ OKU

"Efod'u, altın [sırma], gök mavisi, erguvani ve kırmızı [yünlerin], eğrilmiş ketenle [bükülmesinden elde edilmiş ipliklerle] ... yapınlar."

KATMAN 3: ANLAMI HAKKINDA DÜŞÜN

Görünmeyen Tanrı'ya ibadeti öngören Yahudilik, görselliğin değerini azaltma ve sözelliği ve işitselliği öne çıkarma eğilimini taşır: görülen görüntülerden ziyade duyulan sözler. Ama işte; Mişkan ve Bet Amikdaş'taki ibadet bu konuda farklıdır. Burada görünüm – saygınlık, güzellik – bir fark yaratır. Aslına bakılırsa bunlar teşvik edilmektedir. Neden?

KATMAN 4: RABİ SACKS'IN AÇIKLAMASINI ÖĞREN

Rambam, dini yaşamı gerçekten anlayanlar için dış görünüşün aslında bir şey ifade etmemesi gerektiğini, ama çoğu insanın böyle olmadığını belirtir. İnsanların çoğu şatafatlı görünümünden, altının parıltısından, Koen Gadol'un göğüslüğündeki değerli taşlardan ve beyaz keten entarilerin el değmemiş saflığından etkilenir. Rambam'ın sözlerini bir adım ileri götürürsek; yakın dönemde bilim bize bir şey öğretmiştir: Harekete geçmek için duyguya ihtiyacımız vardır. Ve sanat, duygulara hitap eder. Bizi, sözlerden daha derine inen yollarla etkiler.

Bu güzel objelerin ayrıntılı tarifleri, *avoda*, yani Tanrı hizmetinde estetiğe yer olduğunu tasdik etmektedir. Deniz Şarkısı'nın sözleriyle: *Ze Keli Veanveu* – "Bu Tanrım'dır ve O'nu onurlandıracağım" (Şemot 15:3). Çünkü güzellik sevgiye ilham verir ve kalbin ibadeti sevgiden doğarak akar.

KATMAN 5: DÜŞÜN VE CEVAP VER

Kendi sorularınızı da ekleyin! Öğrendiklerinizi Tora'daki diğer örneklere ve kendi yaşamınıza da uygulayın...

Bu hafta Kartlar ve Sohbet bölümünde gördüğümüz gibi, güzelliğin Yahudilikte yeri vardır, çünkü Tanrı'ya hizmet etmek için kullanılabilir. Burada bir adım daha ilerleyebiliriz. Bazen gerçekten de güzelliğe, ışıltıya, temaya ihtiyacımız olur. Önce fizikseli görürüz, sonra duyguları hissetmeye başlarız. Ve oradan, ilham gelir.

1. Güzelliğin sizi ilham duygusuna sevk edebileceği fikrine katılıyor musunuz?
2. Bazı *mitsvalar* çerçevesinde güzelliği özellikle aramaya teşvik ediliriz. Aklınıza bu tipte hangi *mitsvalar* geliyor? (İpucu: Sukot hakkında düşünün.)
3. Manevi yaşantınızda bir şeyleri daha yüksek düzeye çıkarmak için sanatı, gayreti veya başka yaratıcı girişimleri nasıl kullanabilirsiniz?

Koren Sacks Humash hakkında daha fazlası için <https://rabbisacks.org/books/the-koren-sacks-humash> bağlantısını ziyaret edebilirsiniz.



The Rabbi Sacks Legacy, Rabi Lord Jonathan Sacks'ın bir Tora öğretmeni, bir liderler lideri ve ahlaki bir ses olarak zaman üstü ve evrensel hikmetini devam ettirmektedir.

Rabi Sacks'ın birçok yazısını, yayınlarını ve konuşmalarını keşfetmek veya Legacy'nin çalışmalarını desteklemek için www.RabbiSacks.org, adresini ziyaret edin ve The Rabbi Sacks Legacy'yi sosyal medyada takip edin: @RabbiSacks

Covenant & Conversation yazılarına sağladıkları ve Harry (Chaim) Schimmel'in anısına adanan cömert sponsorlukları için Schimmel Ailesi'ne teşekkürlerimizle.